

Safehouse of kraakpand – verkondiging

‘En zo is de mens bij wie de demon intrekt er ten slotte veel slechter aan toe dan voorheen.’ (Lucas 11:26b)

Psalm 11
Lucas 11:14-28 (m.n. 24-26)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

1 In *‘Geografie van goed en kwaad’*, een boek van de Leidse filosoof *Andreas Kinneging*, las ik ooit:

‘De erfzonde is zowel de meest realistische en aantoonbare als de meest impopulaire leer van het christendom.’

Het wordt in zijn latere werk (en ook door andere filosofen, christen soms, maar meestal niet: Kinneging zelf wil zich hooguit ‘sympathisant van het christendom’ noemen ...) – het wordt vaker zo gesteld. Waar het dan om gaat, zijn inzichten als:

Het *gevecht*, dat mensen dagelijks moeten voeren *tegen het kwaad*, is eigenlijk een *ongelijke strijd*: er is geen gelijkheid in bewapening. Het is een gevecht van **David tegen Goliath**.

Erfzonde wil zeggen: het *kwaad* is ons in wezen *normaler* en *natuurlijker* dan het goede ...!

Het kwaad komt ons *aanwaaien*,
we hoeven er niets voor te doen –
integendeel: op het moment dat we niet op onze
tellen passen, is het kwaad vaak al geschied ...

Het goede daarentegen vraagt *onophoudelijk*
onze zorg en aandacht, moeite en inspanning ...
Wijsheid is een moeilijk te verwerven zaak,
onnozelheid het bezit van allen ...

Kwaadwillig worden kost ons geen moeite
als ons iets wordt aangedaan, *welwillend*
blijven vereist de grootste inspanning.

‘Toch is de mens geen totaal hopeloos geval –
David won toch het gevecht met Goliath ...!

De meeste mensen deugen ... *niet*,
in ieder geval: *niet zomaar, niet uit zichzelf* ... -
maar wel kan hij **de deugd** tot op zekere hoogte
verwerven ... (wel: geneigd tot alle kwaad,
niet: *gedoemd* tot alle kwaad ...)

Waar het op aankomt is
de innerlijke strijd tegen het kwaad in onszelf.

Dit is een strijd die door gewone stervelingen

nooit helemaal gewonnen kan worden, maar die ook beslist *niet verloren hoeft te worden.*'

En wat (volgens Kinneging) dan de **strijdmiddelen** zijn van die innerlijke strijd tegen het kwaad in onszelf ...?

Door ... **opvoeding** en **morele vorming**.

Door de **probleemanalyse** van de *klassieke en christelijke traditie* (weer) serieus te nemen, die **de zeven hoofdzonden**

(het kernprobleem, de basiszonden) zag in *jouw* en *mijn*

hoogmoed,
hebzucht,
wellust,
toorn,
gulzigheid,
afgunst
en traagheid -

chaotiserende machten,

waartegen een mens levenslang te strijden heeft wil het wat gaan *deugen* met jezelf en (vervolgens) met de samenleving die jij ondergaat *en* mede vormt ...

'Door *die* traditie

(in theorie al vanaf de *Verlichting*

en in de praktijk vooral sinds *de jaren '60*)

als ouderwets en afgedaan bij het grof vuil te

hebben gezet, heeft de Westerse samenleving zich in wezen alle huidige problemen zelf op de hals gehaald' – is (met de titel van een recenter boek van Kinneging) **'de onzichtbare maat'** overschreden, heeft onze cultuur iets mateloos' en **ongeremds** gekregen ... En niemand die de rem nog lijkt te kunnen vinden ...

Zo luidt globaal de analyse van deze filosoof en van andere **cultuurfilosofen** van vandaag en ook bij **psychiaters** als Esther van Fenema kom je die tegen: door zich te ontdoen, te 'bevrijden', van de klassieke en christelijke traditie is de Westerse cultuur weer (en nu nog sterker!) in de ban geraakt van ongebreidelde, chaotiserende machten ...

2 Waarom ik hiermee nu begin ...?
 Nou ja, aan dergelijke cultuurfilosofische geluiden moest ik toch denken toen ik **Jezus' korte gelijkenis** uit Lucas 11 op me in liet werken –
over: bevrijding van een demonie die leidde tot leegte, en die leegte tot een nieuwe, ernstiger vorm van bezetting ...!

Over: chaotiserende (**diabolische** - letterlijk: door elkaar gooierende), *demonische* machten, waarmee een mens te stellen heeft – *levenslang*.

En deze Bijbelse en filosofische geluiden klinken te midden van alle opwinding en kakofonie in al onze **media** van vandaag

Och, wat zijn we 'vrij' ...!
En wat *moeten* wij vrij zijn ...!
Wij zijn bevrijd van de demonie van het *Nazisme*.
We hebben het *Communisme* ineen zien storten.
We hebben ons in de laatste decennia ontworsteld aan *autoritaire gezagsverhoudingen*, spruitjeslucht, en al die *kleinburgerlijke bekrompenheid* ...

De 'grote verhalen' en ideologieën zijn afgeschaft.
We hebben onze '**beeldenstormen**' gehad,
er is meermalen schoon schip gemaakt,
maar is de ontstane **leegte** in onze maatschappij zo wel opgevuld ...?

Of zijn er allerlei boze machten teruggekomen (en nu sterker, als *resistente virussen* ...), hebben we verkeerde keuzes gemaakt en krijgen we de rekening gepresenteerd van onze ... **bezetenheid** ...?

Nou ja, bij de opeenstapeling van **crises** waarmee we te maken hebben of nog gaan krijgen:
klimaatcrisis
landbouwcrisis,
energiecrisis,
wooncrisis,

watercrisis,
voedselcrisis,
bestuurscrisis ...-

(en ik laat het maar bij deze 7 ...)
en je legt er die klassieke en christelijke traditie
van de 7 hoofdzonden (basisfouten) tegenaan ...:

hoogmoed,
hebzucht,
wellust,
toorn,
gulzigheid,
afgunst
en traagheid -

het heeft toch wel iets van een **diagnose**, als
röntgenfoto's die ons bestaan doorlichten tot op 't
bot – en die je pijnlijk scherp de *breuken* laten zien!

Een huisarts onder kansarmen in Rotterdam
(straatarts Michelle van Tongerlo) constateert:
'Individualisme en materialisme

leiden tot bittere **geestelijke armoede**' ...

N.B.: over *geestelijke* armoede heeft ze het, die
niet alleen kansarmen, maar ook 'kansrijken' treft!

3 De schrik slaat je om het hart
als je die bittere *geestelijke* armoede ziet
en als je beseft hoeveel problemen er nog op ons
afkomen – of beter, eerlijker: bij ons *terug* komen,
als een **boomerang** ...

En een ongeluk komt nooit alleen, lijkt 't ...
De problemen stapelen zich op ...
Crises die 'als vanzelf' lijken ontstaan
blijken bepaald niet 'als vanzelf' aan te pakken.

Is die bezetenheid nog te keren?

Jezus vertelt *niet* hoe die laatste demonie,
die nieuwe geestelijke bezetting, afloopt ...
Kan het nog goedkomen met *dit kraakpand*?
Moet het huis *onbewoonbaar verklaard* worden
of lukt het nog weer grote schoonmaak te houden
en het huis te *renoveren* ...?

Blijft de *Oikumene*
(letterlijk: de bewoonde wereld)
een voor ieder mens bewoonbare wereld ...?

Is het tij nog te keren?
Of *is* het al fundamenteel mis gegaan ...
Is het **point of no return** allang gepasseerd?
Dat gevoel bekruipt mij bij tijden, eerlijk gezegd ...

4 David verzucht (in Psalm 11):

*'... de fundamenten worden omvergehaald!
Wat kan de rechtvaardige dan doen?'* (11:3)

'Als de **grondslagen** zijn vernield' zeiden oudere
vertalingen – tja, wat moet een mens, zelfs een

rechtvaardig mens, dan nog ...?

Psalmen als Psalm 11 kennen de ervaring
van *niet-te-overziene* problemen ...:
van leven **in bezet gebied**, machteloos;
van leven in ballingschap, uitlandig, ellendig;
het beloofde land is ver weg
en Gods tempel ligt in puin ...

En als klein land tussen supermachten
is je invloed vaak maar beperkt, wordt je zomaar
slachtoffer van het gemanipuleer om je heen:
van *Putin-* en *Xi-Jinping-achtige* machten
die met militair geweld over je heen walsen
en/of je hun manier van leven opdringen ...
En dat is *ook* zo ...

Toch is er *in* Israël
en *bij* Israëls profeten en psalmisten – er is
het besef **nooit alleen maar slachtoffer** te zijn ...
Nooit wordt de schuld *eerst* (laat staan: *alleen*)
bij die ander gelegd.

Altijd is de **pointe**: ‘Wat is onze eigen rol hierin?
Waar hadden **wij** anders moeten handelen ...?
Waar hebben *wij* stekens laten vallen ...?’

En de **conclusie** is meermalen: eigen schuld,
eigen stomme schuld: wij zijn *ontrouw* geweest
aan Woord en Wet van de Heer ...

En de *reactie* is die van **verootmoediging**,
van: wij moeten ons *bekeren*, anders gaan leven.
'gewoon' onze verantwoordelijkheid nemen ...

Dan *nog* is succes niet verzekerd,
maar **misschien is er hoop** ...

5 Van zo'n verootmoediging merk ik
vandaag nog niet veel.

Zoveel **hoogmoed**:

'O, dat lossen we technisch wel op!

Zoveel **hebzucht**, want 'geld moet rollen,
vooral mijn kant op ...; de 'graaicultuur' ...

Zoveel **wellust**: overgewicht,
dikdoenerij en 'dikke ikken' ...

Zoveel **toorn**:

de scheld- en *cancelcultuur* ...

Zoveel **gulzigheid**:

'Als ze maar niet denken
dat ik mijn vliegvakantie opgeef!
en andere verslavingen ...

Zoveel **afgunst**:

'Die asielzoekers krijgen alles ...'

Zoveel **traagheid** ...:

het op de lange baan schuiven van keuzes
die *allang* gemaakt hadden moeten worden ...-
maar die we straks op **22 november**
gewoon weer gaan uitstellen, omdat
het *mij* niet uitkomt ...?

We leven in een bezeten wereld.

En we *weten* het - of we *willen* het niet weten
Is die bezetenheid nog te keren?

6 Natuurlijk heeft de klassieke en christelijke
traditie grondig over de vraag nagedacht:
Hoe bestrijdt je dan die 7 hoofdzonden?

Wat is de **remedie** ...?

Nou, dat is nog hard werken!

Die hoofdzonden komen te paard en gaan te voet!

De christelijke traditie stelde er
de **7 deugden** tegenover: leefwijzen, houdingen
die je je moet aanleren en *oefenen* (*oefenen*,
oefenen...) om een goed en deugdelijk mens
te worden:

wijsheid,
rechtvaardigheid,
matigheid,
moed,
geloof,
hoop en
liefde.

Dan *nog* is succes niet verzekerd,
maar misschien is er hoop ...

Zo kan je als mens
nog **een beetje orde op zaken** stellen

in je eigen doen en laten –
al blijft ook dat een **levenslange leerschool**,
want alle mensen blijven ‘deugnieten’
(je krijgt je *egoïsme* er nooit helemaal onder!)
en het is vaak dweilen met de kraan open ...

Dezelfde Rotterdamse huisarts van zonet zei:
‘Er zal een omslag moeten komen naar meer
matigheid (‘matigheid’, zo’n deugd!) – een omslag
naar meer **matigheid** ..., *maar hoe?*’

Goeie vraag!

Zie je het gebeuren?

Zie je het jezelf doen ...?

Wordt dat ‘a *hell* of a job’ – een hels karwei?

Of zal de *hemel* ons genadig zijn ...?

7 Het lijkt mij duidelijk
dat Jezus zijn kleine *gelijkenis* ook verteld
om duidelijk te maken dat een mens,
ieder mens, jij en ik inclusief,
zomaar **bezet gebied** is,
bezeten raakt – door z’n
hoogmoed,
hebzucht,
wellust,
toorn,
gulzigheid,
afgunst
traagheid ...

Maar Jezus drijft demonen *uit* ...
Er is bij Hem een **safehouse**, een beveiligd adres,
tegen wat ons levenshuis te gronde wil richten –
tegen wat in ons niet deugt
en nergens toe dient ...

Daarom ook komen we in dit *Safehouse*
(deze kerk, dit onderduikadres ...):
om met hulp van deze Jezus ons levenshuis
te bouwen op de Rots en niet op zand!

Om zijn manier van leven te leren
en te *oefenen, te oefenen, te oefenen* ...

Denk daar niet te licht over ...!
Dat zou pas lichtzinnig zijn!
'We leven (al veel teveel) in het **light-tijdperk**',
meent Alfred Bronswijk - en hij schreef er
het volgende gebed bij (in een door mij licht bewerkte versie):

Heer,

Wij zijn in het *light*-tijdperk aanbeland.
We drinken light en we eten light.
We leven light en we geloven light.
We dragen zelf zo min mogelijk lasten ...

We zijn in het *light*-tijdperk aanbeland.
Van anderen verwachten we het bovenmenselijke.
De staat moet absolute zekerheid bieden.

De politiek moet 100% onfeilbaar zijn.
De kerk moet aan het ideaalbeeld voldoen.
We dragen zelf zo min mogelijk lasten ...

We zijn in het *light*-tijdperk aanbeland.
We zijn gespitst op andermans zwaktes.
We wensen dat iedereen ons respecteert. / We vinden dat vooral anderen verantwoordelijk zijn.
We dragen zelf zo min mogelijk lasten ...

We zijn in het *light*-tijdperk aanbeland.
Maar U, Heer, zegt: je bent geen farizeeër als je tekorten hebt en ze ook toont.
Je bent een huichelaar als je van anderen perfectie eist / en nalaat zelf een mede-lastdrager te zijn.'

Mij raakt zo'n gebed wel!
Het raakt aan een probleem, aan **het probleem**,
dat Caroline of Frans, Mirjam of Henri,
Rob of Pieter, Kees of Thiery,
Lourens, Lilian, Wiebren of Geert
echt niet voor je gaan oplossen ...!
Dikke kans dat ze het eerder erger maken.
En ook Joost weet het niet.

Het probleem 'ikke, ikke, ikke' ...

Ons levenshuis kraakt in al z'n voegen ...
Het lijkt me duidelijk dat Jezus onze Heer
ook ons duidelijk maakt

dat een mens zomaar een **kraakpand** wordt!;
dat geen mens zonder dit **gebed** kan –
en het werd ons al in de mond gelegd:

‘Heer, kom in mij wonen,
zij mijn hart en leven
U ten heiligdom gegeven!’ (uit Lied 906:8)

Dat zo’n gebed ons *oefent, oefent, oefent*
in wijsheid,
rechtvaardigheid,
matigheid,
moed,
geloof,
hoop en
liefde.

Dat zou jou en mij **deugd** doen!

Amen.